

Erhverv her i Landet, langt fra, der er adskillige andre Næringsveje, som heller ikke faa nogen væsentlig Del i Beskfttelsen. Men derom kan der vistnok ikke være dette Meninger, at den Del af den indirekte Beskfttning, der har Form af Beskfttelse for visse Næringsbrug, kommer til at hvile fortrinnsvis paa de ubeskfttede.

Naar man tidligere ikke har hørt en saa højroftet Klage fra Landbrugets Side, som der nu lyder, saa tror jeg, Grunden har væsentlig været den, at saa længe Hjemmemarkedet var det væsentligst bestemmede for Afsetningen af Landets Produkter, vilde en saadan Ulighed i Beskftningen komme til at udjævne sig selv. Thi det er jo indlysende, at for saa vidt Hjemmemarkedet er det ene bestemmede eller væsentlig bestemmede, vil det være i Producenternes Magt at styde Skatten fra sig og lægge den over paa Forbrugerne. Derved vilde enhver Ubillighed i Beskftningen kunne udjævnes. Men fra det Tidspunkt af, at Transportmidlernes Udvikling og Forbedring har taget et saadant Omfang som i de senere Aar, et saadant Omfang, at saa at sige Afstandene ere forbundne og Grænserne udslittede, saa kommer en saadan Ulighed i Skattefordelingen først føleligt frem, og det er Landbruget jo ogsaa kommet til at føle i de senere Aar i en ganske særlig Grad. Og det er ogsaa derfor, det hidrører — bortset fra mindre gunstige Høstforhold og andre Konjunkturer — at man nu faar den stærke Klage frem, en Klage, der lyder med saa stor Vægt, at jeg er overbevist om, at der ikke er nogen i denne Sal, som er til Sinds at ville lukke Ørene derfor.

Der bliver undertiden gjort gældende, at denne Bevægelse er uberettiget, for saa vidt den fremtræder som en særlig Standsbevægelse, en Klasse-, Standspolitisk. Jeg tror dog i alt Fald foreløbig, indtil der kommer til at foreligge andre Vidnesbyrd i modsat Retning, at man har Lov til at værgе den reiste Bevægelse mod denne Beskftning. Man har sammenlignet den med den i sin Tid saa bekendte Oktoberforening, som jo af Navn var noget lignende, for saa vidt det var Samarbejde imellem de saakaldte store og smaa Bønder. Men man maa erindre, at Bevægelsen den Gang var væsentlig en politisk Bevægelse, som for største Delen hvilede paa det, der var denne Bevægelses Dødsbølge, væsentlig dette, at den byggede overvejende paa et fælles Fjendskab mod et den Gang herskende politisk Parti. Det var i denne Spire, siger jeg, at jeg tror, at Sagen havde sin — jeg vil kalde det sin Dødsbølge, det, der gjorde, at den

efterhaanden maatte falde til Jorden. Men jeg beder lægge Mærke til, at i dette Øjeblik er det ikke en saadan Bevægelse, der er den ledende, det er en Bevægelse bygget paa visse virkelige fælles positive Interesser. Derfor har man ogsaa set, at den har søgt saa meget som muligt at unddrage sig Præget af at være en politisk Bevægelse. Man ser jo Kræfter fra de forskellige politiske Partier der samarbejde. Jeg vil derom endvidere sige til, at selv om det er en Bevægelse, der bygges paa fælles positive Interesser, saa har man ogsaa et Vidnesbyrd — jeg kan sige om Sagens sociale Berettigelse — deri, at man med Styrke har gjort gældende, at man ikke tilstræbte en Klassepolitisk, men at man har betonet Nødvendigheden af, at det, man vilde, skulde ikke alene kunne fremme visse specielle Interesser, men at der skulde arbejdes under Hensyn til hele Samfundets Vel og Læve. Det er et stort Løfte, der i saa Henseende er givet, og mange ville derom sige, at det er en indre Modsigelse, at man vil søge at fremme visse særlige Interesser, dog jaaledes, at ikke det almene Vel, Samfundsvættet, derved sættes til Side. Jeg vil sige, at hele denne Bevægelses sociale og, lad mig sige til, ogsaa politiske Betydning — thi det er klart, at ingen stor økonomisk Bevægelse kan i noget Land unddrage sig en vis politisk Betydning — altsaa dens baade sociale og politiske Betydning vil bero paa, med hvilken Styrke den hele Bølge kan komme til at indfri Løftet om at se hen til hele Samfundets Vel. Og navnlig vil jeg sige en Ting til: Den vil bero paa, om man vil være i Stand til at modstaa den Fristelse, som ligger uhyre nær, til, om det end er forgæves, at ville søge at bestræbe sig for ved Lovforanstaltninger at forbyde Levnedsmidlerne for de andre Samfundsklasser. Derfor dette lykkes — og jeg tror, at det er et Duffe fra hele denne Bevægelses Side for Alvor at indfri dette Løfte — saa ser jeg ikke rettere end, at da har denne Bevægelse baade Berettigelse i sin Grund og ogsaa den Berettigelse, som søges fra andre end rent økonomiske Synspunkter, ogsaa i social og politisk Henseende. Det, der altsaa vil blive Tale om, naar man fra Lovgivningsmagtens Side, fra Rigsdagens Side, vil vise Imødekommen mod denne Bevægelse, vil navnlig komme til at dreje sig om dette: Hvorledes kan Landbruget lettes for nogle af de Byrder, som nu hvile paa det, og som jeg tror, vi maa blive enige om at erkende, hvile paa denne Næringsvej med ulige Vægt i Sammenligning med andre Næringsveje her i Landet.

Her er det, jeg kommer tilbage til det